

(physical and psychological aspects).

The author of the article defines the features of musical-pedagogical activity of future teachers-musicians and its influence on the formation of professional identity. It is assumed that the beginning of the formation of professional identity takes place during professional self-determination.

There are two main factors that dynamic input process: the need for professional self-determination and the need for meaning in life. Indicators of personal development related needs, as a professional orientation and professional identity of the person. Musical-pedagogical activity is considered as the main factor of professional identity of the future teacher-musician. Professional identity is understood as one of the most important manifestations of the subject's activities and can be considered at two interrelated but distinguishable levels: Gnosticism and practical.

Key features of musical-pedagogical activity are major factors in the formation of three substructures of the professional identity of teachers: creativity – cognitive, emotion (empathy) affective, reflection – behavioral. Musical thinking affects the formation of both cognitive and affective component, and the musical-pedagogical competence combines all three substructures. It is noted that the professional competence of the teacher-musician leads to realization of the personality in the musical-pedagogical activity and is closely linked to her professional identity. The mutual influence of professional competence and identity and helps the teacher not only to understand themselves, but also deliberately to regulate their professional activities.

Key words: teacher, musician, professional activity, self-determination, self-awareness.

Стаття надійшла до редакції 10.02.2017 р.

Прийнято до друку 30.02.2017 р.

Рецензент – к. пед. наук, доц. Борисова С.В.

УДК 37.015:78(430)

О. В. Черевата

**ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНІХ
МИСТЕЦЬКО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНО-
ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС. ПОГЛЯД ПЕДАГОГА-ПРАКТИКА**

Музичне виконавче мистецтво постійно знаходиться у стадії розвитку, у процесі інтенсивного формування нових понять і вирішення нових різноманітних питань та завдань як творчих, так, звісно, і педагогічних. Зрозуміло, що відповідні процеси відбуваються й у вокальному мистецтві.

З середини минулого сторіччя провідні музикознавці, викладачі співу та виконавці як академічної, так і народної та естрадної пісні, спостерігали оновлення музичних та естетичних смаків. Нові технічні засоби, новітні музичні тенденції, які дедалі частіше синтезують джазову, класичну, автентичну народну та модернізовану естрадну музику спричинили появу нових засобів виразності і в індивідуальній виконавській майстерності, а саме: особливих способів звукоутворення, ускладнення ритмічної організації, розмовних інтонацій вокальних партій. Треба додати, що крім нових синтезуючих музичних тенденцій, у мистецтво органічно ввійшли й нові форми образного рішення того чи іншого музичного виконання. Метою цієї статті є розгляд використання новітніх мистецько-педагогічних технологій у навчально-виховному процесі для підвищення професійного рівня студентів-вокалістів.

Ще в середині XIX століття видатним німецьким музикантом Р. Вагнером був запропонований синтезований музичний театр – «танець – музика – поезія» (за словами Вагнера «єдність трьох сестер»). Саме союз танцю, музики і поезії, напрошений німецьким композитором, став основою музичного театру двадцятого століття. З одного боку, це музичні п'єси Стравінського і Орфа, власне з його методикою навчання «Орф-Шульверк», з іншого – неакадемічні, естрадно-розважальні музичні шоу. Більш того, сьогодні будь-який виступ співака розглядається не тільки через призму, власне, його співочої майстерності, а як невеличка вистава одного актора, який майстерно синтезує в собі «єдність трьох сестер» і до того ж вміє вдало використовувати як технічні, так і художні засоби сценографії.

Усі ці неминучі сучасні творчі процеси дають підставу для застосування саме новітніх мистецько-педагогічних технологій у навчально-виховному процесі. Перед педагогом постає непросте завдання не тільки надати фахові знання та уміння, а необхідність виховання нового покоління виконавців, які досконало володіють своїм «інструментом», які вміло керують всіма технічними можливостями свого голосового апарату, які зможуть вдало поєднувати голос з акторською майстерністю, танцем, які розуміють напрямки образотворчого мистецтва, зокрема сучасної сценографії. Алгоритм дії новітніх мистецько-педагогічних технологій у навчально-виховному процесі сучасних вокалістів умовно можливо поділити на три основоположні складові: сприймання мистецтва, розуміння його ролі в житті суспільства – аналіз та творча інтерпретація художніх творів – емоційно-естетичне самовираження в практичній, зокрема в творчій діяльності. Саме такі основні позиції впровадження новітніх технологій у навчально-виховний процес сприяють, на мій погляд, формуванню таланту кожного студента, відкривають їм світ художніх цінностей, розширюють горизонти розуміння світової вокальної культури,

формують у студентів любов до мистецтва, прагнення і здатність до творчої самореалізації, пошуків власної мистецької позиції, до подальшої художньої самоосвіти і творчого самовдосконалення, розвивають здатність самостійно ставити перед собою творчі задачі, а також уміння концентрувати зусилля волі, щоб досягати творчих успіхів.

Новітні мистецько-педагогічні технології передбачають, насамперед, чітку постановку цілей і завдань, а також наукове проектування способів і умов досягнення результатів. Саме зорієнтування на мету конкретизує та опосередковує вибір змісту, мистецько-педагогічних технологій, форм і методів навчання і виховання, координує спільну діяльність викладача та студента. Завдяки цій сукупності методів, прийомів, засобів і забезпечується досягнення запланованих освітньо-творчих результатів. При цьому педагогічна майстерність викладача, його вміння емоційно захопити студентів творчим процесом навчання, його особистісне ставлення до художніх цінностей має у педагогіці мистецтва особливе значення. До того ж, як зазначають дослідники, сучасні мистецько-педагогічні технології, насамперед, потребують гнучкого управління навчальною діяльністю, а не жорсткого авторитарного керування. Саме управління, а не керування, передбачає налагоджений як прямий, так і зворотній зв'язок, який потрібен не тільки педагогу, але й студенту, щоб знати про свої досягнення, щоб з вірою у свої сили йти вперед, долаючи будь-які труднощі.

Спів вважають одним із найдавніших видів музичного мистецтва. Це така особлива мова музики, яка зрозуміла кожній людині, незалежно від її фаху чи освіти, її емоційно-естетичний сенс впливає не тільки на свідомість, а й на підсвідомість людини не менше, ніж будь-яка інша інформація. А сучасне мистецтво співу, взагалі, треба розглядати як поліхудожнє мистецтво. Тому, на мій погляд, специфічним принципом новітніх мистецько-педагогічних технологій є поліхудожнє виховання студентів, залучення учнів до різних видів мистецтва в їх взаємодії. З одного боку, цей принцип можна розглядати як поєднання, по-перше: мистецтва співу, акторської майстерності, мистецтва танцю, сценічного руху і т.і., з іншого – єднання художнього і технічного, емоційного і раціонального, свідомого та інтуїтивного. Важливим елементом дії цього принципу є встановлення контакту між викладачем та студентом, психологічна взаємодія, яка спрямована на створення сприятливого психологічного клімату, оптимізацію поліхудожньої діяльності студента, досягнення ним особистісного творчого успіху. Але слід зазначити, що в цьому процесі необхідно враховувати особистісні параметри кожного окремого студента: вікові і психологічні особливості, ментальну специфіку сприймання нової інформації і тип мислення, здібності до певних видів мистецтва. Результатом дії цього принципу є формування

інтегральних естетичних властивостей особистості, набуття мистецьких і творчих компетентностей, вміння діагностувати власні художні здібності й досягнення, готовність до художньо-творчої самореалізації, самостійно планувати власну мистецьку діяльність, уміння організовувати власний процес творчого самовдосконалення.

Для цілісного виховання творчої особистості студента варто, на мій погляд, дотримуватися ще одного інноваційного принципу сучасних мистецько-педагогічних технологій – це принцип педагогічного реалізму, на якому, взагалі, побудована сучасна педагогічна парадигма. Цей принцип заснований на постійному діалозі традицій і новацій, які безперервно вдосконалюються. Педагог повинен завжди враховувати задатки і схильності своїх учнів, створювати реальні умови, що забезпечують розвиток кожної особистості, надавати можливість вільно вибирати і пробувати різні напрямки творчого руху, знайомитися з різними культурами, точками зору, думками. Він повинен вміти слухати серцем кожного студента та надавати їм можливість самостійно приймати рішення. Треба завжди пам'ятати, що педагог не той, хто навчає, а той, хто подарує своєму учню крила, бо кожна людина, за словами Ж. Лафонтена, влаштована так, що коли хтось запалює її душу, все стає можливим.

Мистецько-педагогічна система є надзвичайно складною і багатогранною, її принципи і технології постійно розвиваються в поліваріантному режимі. Основна їх мета – оптимізація мистецької освіти, де головну роль грає взаємодія технічних ресурсів і майстерність педагога, його певні технологічні підходи, такі як художньо-педагогічна драматургія. Здавна було помічено, що між педагогікою і мистецтвом є багато спільного, адже обидві поєднують у собі і таланти, і майстерність. Найбільше схожих моментів виявлено між педагогічною та акторською діяльністю. І педагог, і актор є своєрідним інструментом публічного впливу, спрямованого на аудиторію. Урок – це, без перебільшення, театр одного актора, де учні можуть виступати не тільки як глядачі, вони можуть бути й активними його учасниками. До того ж, можемо споглядати багато творчих споріднених ознак, таких як: «наскрізний розвиток», «надзадача», поєднання акторської та режисерської майстерності, управління емоційним станом (психічна регуляція і саморегуляція), володіння професійною технікою (мовою, мімікою, жестикуляцією, поведінкою тощо), мистецтво перевтілення. Упровадження в свою практику такої технології як художньо-педагогічна драматургія, дозволяє перетворити звичайний урок у невеличку виставу, яка народжуватиметься у творчій діяльності співучасників – викладача та студента. Такі вистави-уроки сприяють стимулюванню яскравих і піднесених почуттів, підвищують як емоційний, так і розвиваючий (креативний) потенціал учнів. Проте слід пам'ятати, що паралель між

театром і уроком досить умовна, тому що цілі й завдання впливу педагогів і акторів різні.

Використовуючи на практиці всі ці сучасні мистецько-педагогічні технології, не можу оминати своєю увагою інтерактивні технології. Інтерактивний (англ. interaction – взаємодія) означає здатний до взаємодії, співробітництва, діалогу. Принцип діалогу, який є основним в інтерактивній мистецько-педагогічній технології – це своєрідна багатостороння комунікація, яка моделює сучасний навчально-виховний процес на основі партнерських стосунків і створює умови для самовираження кожного учня, де завданням викладача є нейтралізувати психологічні та інші бар'єри спілкування, емоційно захопити спільною діяльністю, розкрити й підтримати творчий потенціал особистості. Принцип діалогу в мистецько-виховному процесі слід розглядати як ланцюжок взаємопов'язаних, оснований на партнерських відносинах відкритості, довіри, поваги, симпатії, вербальних і невербальних дій-спілкувань між педагогом і учнем, що в кінцевому підсумку призведе до обміну особистими духовними цінностями, творчим досвідом і майстерністю. Тільки за таких умов у студента може виникнути захоплення творчою діяльністю, задоволення від власної участі пізнання мистецтва.

Кожна людина пізнає світ творчості і себе в ньому не тільки в межах набутого досвіду, а й у широкому полі загальносвітових художніх цінностей, а тому принцип діалогу потрібно розглядати ще з іншої позиції: як взаємодію народного і професійного, українського і зарубіжного мистецтва, застосовувати традиції рідного краю як особливий засіб художнього спілкування між людьми.

Підводячи підсумки, зазначимо, що реалізація новітніх художньо-педагогічних технологій у сучасному педагогічному процесі сприяють організації творчого навчально-виховного процесу, допомагають досягати головної мети творчої освіти – формування естетично розвиненої особистості, розвиток її творчого потенціалу і компетентності, розуміння ролі мистецтва в житті суспільства і своє місце у царині музичної творчості.

Література

- 1. Беспалько В.** Слагаемые педагогической технологии / В. Г. Беспалько. – М. : Педагогика, 1989. – 192 с.
- 2. Бех І.** Виховання особистості : Підручник / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2008. – 848 с.
- 3. Бондар С., Момот Л., Липова Л., Головка М.** Перспективні педагогічні технології : Навч. посібник за ред. С. Бондар. – Рівне : Тетіс, 2003. – 200 с.
- 4. Дичківська І.** Інноваційні педагогічні технології : Підручник. 2-ге видання, доповнене / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2012. – 352 с.
- 5. Колеченко А.** Энциклопедия педагогических технологий :

Пособие для преподавателей / А. К. Колеченко. – СПб. : КАРО, 2005. – 368 с. **6. Освітні технології** : Навч.-метод. посібник / За заг. ред. О. Пехоти. – К. : А.С.К., 2002. – 256 с. **7. Сташевська І. О.** Сутність, структура і взаємозв'язки музичної педагогіки як наукової системи та музично-освітньої практики / І. О. Сташевська / Освіта та педагогічна наука. – 2016. – № 1. – С. 13 – 23. **8. Сташевська І. О.** Провідні тенденції розвитку музично-педагогічної думки в сучасній Німеччині / І. О. Сташевська / Освіта та педагогічна наука. – 2012. – № 3. – С. 68 – 75.

Черевата О. В. Практичний досвід упровадження новітніх мистецько-педагогічних технологій у навчально-виховний процес. Погляд педагога-практика.

У статті розкрито використання новітніх мистецько-педагогічних технологій у навчально-виховному процесі для підвищення професійного рівня студентів-вокалістів, а також необхідність в інноваційній спрямованості педагогічної діяльності на сучасному етапі розвитку мистецької освіти. Автор акцентує увагу на тому, що кожна людина пізнає світ творчості і себе в ньому не тільки в межах набутого досвіду, а й у широкому полі загальносвітових художніх цінностей, а тому принцип діалогу потрібно розглядати ще з іншої позиції: як взаємодію народного і професійного, українського і зарубіжного мистецтва, застосовувати традиції рідного краю як особливий засіб художнього спілкування між людьми. Висвітлена специфіка і сукупність новітніх мистецько-педагогічних технологій, які вдосконалюють як педагогічну діяльність, так і творчий розвиток студента.

Ключові слова: педагогічні технології, мистецько-педагогічна система.

Череватая Е. В. Практический опыт внедрения новейших художественно-педагогических технологий в учебно-воспитательный процесс. Взгляд педагога-практика.

В статье раскрыто использование новейших художественно-педагогических технологий в учебно-воспитательном процессе для повышения профессионального уровня студентов-вокалистов, а также необходимость в инновационной направленности педагогической деятельности на современном этапе развития музыкального образования. Особое внимание автор уделяет вопросу учета в учебном процессе личностных параметров каждого студента: возрастные и психологические особенности, ментальная специфика восприятия информации, тип мышления, способности к определенным видам искусства. Освещена специфика и совокупность новейших художественно-педагогических технологий, которые совершенствуют как педагогическую деятельность, так и творческое развитие студента,

акцентировано внимание на выборе содержания новейших художественно-педагогических технологий, а также форм и методов обучения и воспитания, которые координируют совместную деятельность педагога и студента.

Ключевые слова: педагогические технологии, художественно-педагогическая система.

Cherevataya E. V. Practical experience of introducing the latest art and pedagogical technologies into the teaching and educational process. Teacher's eye-practice.

The article reveals the use of the latest artistic and pedagogical technologies in the teaching and educational process to improve the professional level of vocalist students, as well as the need for innovative pedagogical activity at the present stage of the development of music education. The author pays special attention to the question of recording the personal parameters of each student in the educational process: age and psychological characteristics, mental specifics of the perception of information, the type of thinking, the ability for certain types of art.

The principle of dialogue in the artistic and educational process is considered as a chain of interconnected, based on partnership, openness, trust, respect, sympathy, verbal and non-verbal actions between a teacher and a student. Each person learns the world of creativity and himself in it not only within the framework of the acquired experience, but also in the broad field of general artistic values, and therefore the principle of dialogue should also be seen as the interaction of folk and professional art, apply the traditions of the native land as a special way of artistic communication between People.

The specificity and the totality of the newest artistic and pedagogical technologies that improve both the pedagogical activity and the creative development of the student are highlighted, attention is focused on the choice of the content of the latest art and pedagogical technologies, as well as the forms and methods of teaching and upbringing that coordinate the joint activity of the teacher and student.

Key words: pedagogical technologies, artistic-pedagogical system.

Стаття надійшла до редакції 10.02.2017 р.

Прийнято до друку 30.02.2017 р.

Рецензент – д. пед. наук, проф. Сбітнева Л. М.